

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

6. Qui Clerici, vel voventes matrimonium contrahere possunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

modus adiectus fuerit contra substantiam, actus, quo casu viciat ipsum actum. *c. fin. h. t. arg. l. per servum. 14. junct. à l. seq. ff. de Usu & habit.* Censetur enim ejusmodi modus inesse actui, cui adicitur, nec pactum à contractu separatum inducit. Qua de causa etiam modus contrarius substantiæ, seu bonis matrimonii illud annullat, arg. *c. solet. 6. & c. aliquando 7. causa. 32. q. 2. c. fin. h. t. Sanchez de Matr. lib. 5. disp. 19. n. 5. Dicastillo disp. 5. n. 228.* quamvis sententiam oppositam dicat satis probabilem.

TITULUS VI.

Qui Clerici, vel voventes matrimonium contrahere

possunt.

Hoc titulo proponuntur impedimenta Ordinis, & voti; quibus jungemus cultus disparitatem, quæ sedem aliàs certam in hoc libro non obtinet.

Pars I.

De Impedimento Ordinis.

SUMMARIA.

1. *Quid sit impedimentum Ordinis? 2. Quo jure dirimat matrimonium? 3. 6. 7. Quibus Ordinibus annexum sit? 4. 5. Quos Clericos reddat inhabiles ad matrimonium? 8. 9. Qui sint hujus impedimenti effectus? 10. An, & quando in eo dispensari possit?*

§. I.

1 **D**efinitur impedimentum Ordinis: est Ordo sacer dirimens matrimonium, sublequens. Colligitur ex *c. 1. & 2. b.*

§. II.

2 *Causa efficiens* impedimenti Ordinis, alia est remota, alia proxima.

Remota est Jus, & illud solum Ecclesiasticum; non Divinum, cum nullus textus esset; nec naturale: ex quo Ordo sacer matrimonium neque dirimit ratione sui, utpote

qui ex se statui conjugali non repugnat, & certe, alioquin in Ecclesia Occidentali, seu Græca non posset Græcis concedi usus matrimonii etiam prius contracti; neque ratione votitæ annexi quandoquidem nec votum solenne expressum jure naturæ, vel Divino dissolvit matrimonium contrahendum, ut dicemus. Quod & Concilium Trident. *sess. 24. de Matr. can. 9.* perspicue indicat, anathemate percellens dicentem: *Clericos in Sacris constitutos, aut Regulares professos possa licite, & valide contrahere matrimonium, non obstante lege Ecclesiastica, scilicet quoad Clericos, vel voto, scilicet quoad Religiosos professos.* Confer P. Engl ad *Tit. de Cleric. conjug. n. 11. & seq.*

Causa efficiens proxima hujus impedimenti est Ordo sacer, nempe Episcopatus, Presbyteratus, Diaconatus, & Sub-Diaconatus: quamvis enim in Ecclesia primitiva Sub-Diaconatus inter sacros Ordines reputatus non fuerit, postea tamen his accessit. *c. à multis 9. de Etat. & qualit. c. miramur. 7. de Servit non ordin.*

§. III.

Subjectum impedimenti Ordinis sunt Clerici, quos Ordo sacer reddit inhabiles ad matrimonium contrahendum. Ubi

Controvertitur I. An pueri ordinati ante usum rationis ex vi Ordinis recepti teneantur ad servandam castitatem, & ad matrimonium contrahendum inhabilitentur?

Affirmant Paludan. Gabriel. Anton. & alii, quos refert Sanchez *de Matr. lib. 7. disp. 30. n. 1.* ex ea ratione: quia ex præcepto, & constitutione Ecclesiæ obligatio perpetuæ castitatis, & inhabilitas ad matrimonium est annexa Ordini sacro. Ergo sicut defectus usus rationis in pueris non impedit susceptionem Ordinis sacri, ita etiam non impedit obligationem perpetuæ castitatis, & inhabilitatem ad matrimonium, ex Ecclesiæ statuto Ordini sacro annexam, & accessoriam: quoniam

de connexis idem est iudicium, & accessorium sequitur naturam sui principalis. *6. accessorium. de R. I. in 6.*

Ego tamen pronior sum in sententiam negantem, quam firmant Sanchez *l. cit. num. 7. Gutierrez de matr. c. 94. n. 18. Reverendiss. Maurus Oberalcher de Sacram. matrim. c. 4. §. 3. q. 2.* Eò quòd Ecclesia in Sacris ante usum rationis ordinatos ad cœlibatum adstringere nec velit, nec valeat. Non vult, quia status continentiae, & impedimentum dirimens solum annexit Ordini sacro suscepto modò ordinariò, scilicet sponte, & cum plena libertate per *c. 1. dist. 31. c. 11. & 12. dist. 32. cap. 9. de Etrat. & qualis.* Non etiam valet: cum enim castitas perpetua sit onus gravissimum, & res consilii, non præcepti, voluntariè assumenda est, nec ad eam quis ab humana potestate ab extrinseco cogi, & obligari potest. *cap. 5. dist. 28. c. 13. causa 32. q. 1. Fagnan. in c. un. de Cleric. per saltum promot. n. 27. & seqq.*

Et ex his erit oppositum fundamentum: non enim obligatio continentiae, & inhabilitas ad matrimonium annexa, aut accessoria est Ordini, nisi voluntariè recepto. Quod verò dicitur, de connexis idem esse iudicium, & accessorium sequi naturam sui principalis, id intelligendum est, quando in connexis, & in principali, ac accessorio eadem reperitur ratio, ut docet Panormit. in *c. habitores. num. 2. de Jur. Jur.* quæ rationis identitas deficit in characteris ordinis impressione, & annexo statu continentiae: dum ad illam quoad infantem sufficit voluntas Ecclesiae, quoad hunc verò libera voluntas desideratur. Sanchez *d. lib. 7. disp. 29. n. 11.*

Controversitur II. Utrum saltem impuberes ordinati post obtentum usum rationis, sed ante pubertatem, vel ante annum decimum sextum, obligentur ad statum cœlibatus, & matrimonium contrahere nequeant?

Affirmativam defendunt Bonacin. *de Matrim. q. 3. punct. 9. n. 19. Ferd. de Castropal. de Sacram. Ordinis. disp. un. punct. 17. n. 10.* & alii ab his relati: quia impuberes, qui cognoscunt obligationem, quam volunt, & intendunt suscipere, spectato jure naturali possunt se obligare, & defacto se obligant, si votum simplex emittunt. Ergo etiam, si Ordinem sacrum voluntariè suscipiunt, attento jure naturæ verè contrahunt obligationem Ordini annexam. Quin imò & jure positivo, cum nullum sit, quod tali obligationi obstet, & jura, quæ irritant professionem religiosam ante pubertatem, vel exactum annum decimum sextum emissam, nullam de ea mentionem faciant, nec ad eam extendi possint, *arg. l. precipimus. 32. in fin. C. de appellat. l. 27. C. de Testam.*

Negativam propugnant Panorm. in *c. un. n. 3. de Clerico per salt. prom. Barbosa de Offis. & potest. Episc. alleg. 15. n. 4. Zoëf. h. r. n. 14. & Sanchez. d. disp. 30. n. 8.* Quia votum solenne religionis in impubertate emissum est irritum, nec obligat, nisi ratificetur post pubertatem. *c. ad nostram. 8. de Regularib. vel post expletum annum decimum sextum Trident. sess. 25. de Regularib. c. 15.* Ergo nec obligat votum solenne annexum sacro Ordini suscepto in impubertate, nisi post pubertatem, aut annum decimum sextum ratificetur: nam etsi hoc votum non sit tantæ efficacis, ac votum religionis, cum per se, & ex natura sua non sit solenne, attamen obligat ad rem arduam, & difficillimam, sicut solenne religionis, & verè constituit in statu incompatibili cum matrimonio, ac proinde ob maximam similitudinem rectè præsumi potest, Ecclesiam ob immaturitatem iudicii noluisse impubere ligare votò annexò sacro Ordini, quemadmodum noluit ligare votò solenni religionis.

Hicce pro, & contra sic positus fundamentis,

veritatis statera in quam partem propendeat, si lubet, eventus ventilationis dabit.

§. IV.

6 *Forma impedimenti Ordinis consistit in requisitis necessariis ad hoc, ut ex Ordine confurgat impedimentum dirimens, quæ duo:*

Primum est, ut Ordo sit sacer: nam Ordines minores, puta Ostiarius, Lectoratus, Exorcistatus, & Acolytatus matrimonium nec impediunt, nec dirimunt: nullum quippe reatum reperias, qui id interdicit, plures, qui concedant, in c. si quis eorum. 7. c. si qui verò. dist. 32. & c. 1. de Clericis conjug.

Alium requisitum est, ut Ordo sacer sit vitè susceptus. Hinc impedimento non erit, si quis fuerit ad Ordinem sacrum promotus per illatam vim, aut metum cadentem in constantem virum, cum voluntas suscipientis omnino desideretur, ut probavimus in tit. de Temporibus Ordinatis. n. 11. item si Ordo ob defectum aliquem substantialem, v. g. materiae, aut formæ fuerit invalidè collatus: quia non subsistente principali subsistere nequit, quod ejus nomine in consequentiam venit. l. nihil. 129. §. 1. ff. de R. F.

7 *Hic ille se insinuat scrupulus: an non saltem ex voto simplicis ad continentiam teneatur, qui existimans se validè ordinatum à parte nec invalidè ordinatus est?*

Dixeris, quòd sic: quia invalidè professus religionem tenetur ad castitatem ex voto simplicis, arg. c. 3. & 12. de Convers. conjug. ubi maritus invita uxore religionem ingressus, & postmodum eidem restitutus, illà mortuà obligatur ad continentiam, licet non ad ingressum religionis. Ergo etiam invalidè ordinatus tenebitur ad continentiam ex voto simplicis.

Sed magis est, ut censeam, talem ne simplicis quidem votò castitatis obstringi, eò quòd votum non emisit principaliter, tanquam essenziale Ordini suscepto, sed solummodo in

consequentiam propter Ecclesie constitutionem, consequenter Ordine, tanquam principali, non subsistente, neque accessorium, & quod in consequentiam venit, subsistere poterit juxta d. l. nihil. 128. §. 1. ff. de R. F. P. Engl. de Cleric. conjug. in fin. Zoël. Eod. n. 12.

Unde nec urget paritas: etenim votum castitatis non est annexum religioni tantum accessorie, & in consequentiam, sicut ordinationi, sed essentialiter, & propterea professionem emittens non tantum ad religionem, sed etiam ad castitatem principaliter se obligat, sicque mirum non est, quòd illa cessante remaneat obligatio continentiae; in simili namque casu procedit regula: si actus non valet ut ago, valeat eò modò, quòd potest.

§. V.

Effectus impedimenti Ordinis alius est, si Ordo sacer antecedit matrimonium, alius, si sequitur.

Si Ordo sacer antecedit matrimonium, ordinatum reddit inhabilem ad matrimonium validè imposterum contrahendum non tantum in Ecclesia Latina, sed & Græca per c. si quis eorum. 7. dist. 32. & ibi Gloss. in pr. c. cum olim. 6. de Cleric. conjug. Jacob. Pignatell. com. 8. consult. 81. num. 33. Ad eò ut si in Sacris constitutus defacto matrimonium contrahere præsumat, non solum omnia beneficia amittat, sed etiam cogendus sit per suspensionem, & excommunicationem ad dimittendam uxorem, & agendam penitentiam. cap. 1. de Cleric. conjug. & ibi DD. imò excommunicationem, & irregularitatem ipsò factò incurrat. cap. 2. b. 1. Clem. no. de Consang. & affinis. Ita tamen, ut in hac excommunicatione, & irregularitate Episcopus post penitentiam dispensare possit. c. 1. & 2. b. 1. cap. 4. de Clericis conjug. modò non tentaverit contrahere cum vidua. c. fin. de Bigam. non ordin.

Si Ordo sacer subsequitur, & de licentia ux-

toris suscipiatur post matrimonium, id non dirimit, siue consummatum sit, siue ratum tantum. *Extravag. antiqua. apud Joan. XXII. de Voto & voti redempt. usum tamen matrimonii antecedenter valide contracti reddit illicitum propter votum solenne perpetuae castitatis ex Ecclesie dispositione SS. Ordinibus annexum, in quod eod ipso, quod quis eisdem sponte suscipiat, consentire censetur. cap. un. Eod. in 6. Quin imò si quis in ordinatione invincibiliter ignoraret, votum castitatis Majoribus annexum esse, vel positivè haberet contrariam intentionem, scilicet non servandi castitatem, talis non quidem ex voto, cum nulla promissio, vel voluntas DEO se obligandi intervenerit, sed tamen ex præcepto Ecclesie posthac ad continentiam obstringeretur, ut ad quam indistinctè, & independentè à voluntate Ordinandorum omnes Sacris initiatos obligat Ecclesia, ut tanto purius, & perfectius DEO purissimo servire valeant. Bonacin. de matr. q. 3. punct. 9. num. 18. Sanchez lib. 7. disp. 27. n. 12.*

§. VI.

Contraria impedimenti Ordinis est dispensatio, quæ tollitur: enimverò cum sit impedimentum juris Ecclesiastici, in eo S. Pontificem dispensare posse, pro judicato est. Navarr. consil. 12. & 13. de Sponsal. Panormit. in c. cum olim. n. 5. de Cleric. conjug. Sed non nisi justa, & gravi de causa, qualis censetur conservatio, ac propagatio Illustris familie de Ecclesia, & Imperio benè merita. Diana tom. 3. tr. 1. de Poteft. Pontif. in ordine ad Sacram. resol. 79. n. 13. Atque haec ob causam Alexander VIII. Anno 1690. die 14. Januarii ad intercessionem Augustissimi Nostri Imperatoris LEOPOLDI dispensavit cum D. Francisco Leopoldo Guilielmo Comite Slavata Canonico Ecclesie Passaviensis Sub-Diacono. Optima ratione: quia conservatio nominum familiarum in eodem sanguine tendit

in bonum publicum, ac pietatem. Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 19. n. 31. Filiuc. q. moral. tom. 1. tr. 10. p. 2. c. 10. n. 318. Interim licet dispensatio super Ordinis Diaconatus, vel Presbyteratus impedimento juxta receptam sententiam non nisi ex causa publica concedatur, super impedimento tamen Sub-Diaconatus probabilius etiam ex causa privata dispensari potest, ex quo enim Ordo iste, ut diximus, olim sacer non erat, nec continentiam annexam habebat, in eo dispensando SS. Pontifices merito sunt proniores. Spad. concil. 169. n. 3. & 4. lib. 1. & ibi de Rubeis in respons. impress. n. 16.

Pars II.

De Impedimento Voti.

SUMMARI A.

11. Quid sit impedimentum voti? 12. Quo jure sit introductum? 13. 16. Quali voto vis dirimendi matrimonium competat? 14. 15. Quorum matrimonii obstat? 17. 18. Qui sint effectus hujus impedimenti? 19. An S. Pontifex in eo dispensare possit?

§. I.

Definitur impedimentum voti, quòd sit votum solenne castitatis dirimens matrimonium subsequens, imò & præcedens ratum tantum.

§. II.

Causa efficiens impedimenti voti est duplex: 12 remota, & proxima,

Remota est Jus. Sed quale? sunt, qui vim dirimendi matrimonium voco solenni tributam ex jure naturali reputant, eò quòd jure naturæ homo non possit idem corpus tradere alteri per matrimonium, quod prius totum per votum solenne castitatis tradidit DEO, Ecclesia DEI nomine solenniter acceptante: repugnat enim jure naturali, ut res uni tradita validè tradatur alteri. S. Thom. in suppl. q. 53. art. 2. in C. Rectius tamen juri humanum

mano Ecclesiastico adscribunt Suarez tom. 3. de Relig. lib. 2. cap. 6. & 7. Pontius de Matrim. lib. 7. c. 22. & Covarr. in 4. Decretal. p. 2. c. 7. §. 4. n. 7. Nam ecce! votum solenne jure naturali matrimonium non dirimit, quatenus votum est: quippe alioquin etiam votum simplex castitatis dirimeret, cum æquè obliget apud DEUM. c. rursus h. t. Non etiam quatenus solenne est: quia ipsa solennitas voti ex sola constitutione Ecclesiæ est inventa. c. un. de Voto & voti redempt. in 6. Neque quid facit solennis traditio corporis, quæ intervenit: siquidem traditio per votum solenne alterius est generis à traditione per matrimonium; illa enim est religionis tantum, hæc verò justitiæ, & est cum illa compossibilis, ut patet in conjugato, qui de licentia alterius conjugis, vel altero adulterante, religionem profiteri potest, salvo manente vinculo matrimonii consummati.

13 *Causa efficiens proxima* impedimenti voti est ipsum votum solenne castitatis, è quo ex statuto Ecclesiæ proximè dimanat inhabilitas ad matrimonium.

§. III.

14 *Subiectum* impedimenti voti sunt legitime professi in religione à Sede Apostolica approbata, quos reddit inhabiles ad matrimonium contrahendum.

Dixi I. *legitime professi*: quare si quis per vim, aut metum cadentem in constantem virum religionem professus est, cum professio talis non teneat, ille non prohibetur matrimonium celebrare. Navarr. in Man. c. 22. n. 51. & 52. Idem dicendum de Novitio, qui ante exactum annum decimum sextum, vel annum novitatus professionem emisit, cum, & hæc professio reputetur invalida, nisi postea eam ratificaverit. Trident. sess. 25. de Regularib. c. 15.

15 Dixi II. *in religione à Sede Apostolica approbata*. hinc qui fecit professionem in tertia

Regula D. Francisci, vel D. Dominici, aut in quarta Regula S. Francisci de Paula, valide init matrimonium, quandoquidem Regulae istæ non sunt approbatæ ad votendum solenniter, sed simpliciter. c. consuluit. 4. h. t. c. un. de Voto & voti redempt. in 6. Sylvester V. matrimonium. 8. q. 5.

§. IV.

Forma impedimenti voti desumitur à requisitis, à quibus votum solenne dicitur. In quibus autem consistat solennitas, & essentia voti solennis, declaravit Bonifacius VIII. in d. c. un. de Voto, & voti redempt. in 6. illud solium votum dici solenne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solennizatum fuerit per susceptionem S. Ordinis, aut per professionem expressam, vel tacitam factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis.

Porro votum simplex castitatis, licet impediat matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractum. d. c. un. cap. 7. & segg. h. t. exceptis duobus casibus. Primus est, quando maritus cum licentia uxoris in saculo relicta, & votum castitatis simplex emittentis S. Ordines suscepit: tunc enim uxore illa non permittitur postea jungi eidem marito suo carnaliter, nec cuiquam nubere in vita, aut post mortem illius. Text. & Gloss. in d. c. 14. dist. 32. Quod impedimentum Ecclesia propter reverentiam SS. Ordinum à marito cum uxoris consensu susceptorum induxit, non verò ad professionem quoque religiosam extendi voluit, ut docet Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 32. Alter casus est, si post biennium novitatus à Scholasticis, & Coadjutoribus formati S. J. emittatur votum simplex castitatis: illud namque post Bullam Gregorii XIII. Ascendens Domino: irritat subsequens matrimonium instar voti solennis, quamdiu talis persona manet in Societate.

§. V.

§. V.

Effectus impedimenti voti alius est, si votum solenne matrimonium antecedit, alius, si subsequatur.

Si votum solenne antecedit matrimonium, id impedit, & dirimit, ut est definitum à Concilio Trident. sess. 24. de Matr. can. 9. & annexa per alia Concilia, ac SS. Pontifices, prout adversus Hæreticos nostri temporis egregie firmat Bellarminus in Controversiis lib. 2. de Monach. à c. 22. Præterea professus, qui defacto matrimonium contrahit, incidit in excommunicationem latæ sententiæ, ut habetur in Clam. un. de Consang. & affinit.

Si votum subsequitur, & matrimonium est ratum tantum, non consummatum, illud ita dissolvit, ut conjux in sæculo remansens absq; ulla dispensatione ad secunda vota convolare possit. c. 2. 7. & 14. de Convers. conjug. Trident. sess. 24. de Matr. can. 6. In quo differt à voto, quod auctoritate Ecclesiæ SS. Ordinibus annexum est: hoc namque solum dirimit matrimonium contrahendum. c. un. de Vir. & vot. redempt. in 6. non etiam contrahit, licet ratum tantum. Extravag. antiqua. Eod. Ratio discriminis est: quia per Professionem religiosam censetur fieri perfectissima traditio sui ipsius, & reciproca obligatio cum religione, ideoque mors quædam spiritualis, & sicut alterum spirituale connubium, cui merito prius secundum carnem initum, & nondum consummatum cedere debet, talis autem perfecta traditio in susceptione SS. Ordinum non reperitur.

§. VI.

Contraria impedimento voti est dispensatio, quæ tollitur. Nam & in isto impedimento, utpote juris Ecclesiastici in casu speciali, & ex urgente causa boni communis, S. Pontificem dispensare posse, docent plerique Canonistæ apud Fagnan. in c. cum ad monasterium. à n. 56. de Statu Monach. & perspicue con-

KÖNIG IN DECRET. LIB. IV.

firmant exempla SS. Pontificum, qui tam olim, quam nunc re ipsa dispensaverunt cum Religiosis Professis; videlicet cum Ramiro Monacho, & Sacerdote ex stirpe Regum Aragoniæ; cum Nicolao Monacho Veneto ex stirpe Justinianorum; cum Constantia Moniali, Siciliæ Regis filia; cum Casimiro Rege Poloniæ, & aliis. Est autem in dubio standum factis, & sententiæ Superioris, præsertim S. Pontificis, cui regimen totius Ecclesiæ incumbit, & Spiritus S. magis assistit, arg. c. quid culpatur. 4. causa 23. q. 1. c. ad aures. 5. de Temporib. ordinat. Neque refragatur Text. in d. c. cum ad Monasterium, de Statu Monach. ibi: Abdicatio proprietatis, sicut etiam custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nec S. Pontifex possit licentiam indulgere: quippe sensus horum verborum iste est: contra regulam monachalem, de cujus essentia est abdicatio proprietatis, & castitatis, nec S. Pontifex potest licentiam indulgere in sensu composito, id est, durante statu regulæ monachalis, & quamdiu Religiosus remanet talis, bene tamen eo statu amisso, faciendo ex Monacho non monachum; vel erit iste: contra eam nequit Pontifex licentiam pro libitu, ac sine urgente causa publica concedere, quem sensum verbum indulgere importare videtur. Vid. Clariss. Paul. Mezger de Sacr. disp. 54. a. 6. n. 8.

Pars III.

De Cultûs disparitate.

SUMMARIA.

20. Definitur cultus disparitas. 21. Quo jure dirimat matrimonium? 22. 23. Quenam inducat impedimentum matrimonii? 23. 24. Quorum matrimoniis obstat? 26. 27. 28. Quamvis sint ejus effectus? 29. An S. Pontifex in hoc impedimento dispensare possit?

§. I.

Definitur cultus disparitas, quod sit diversitas religionis, quæ est inter fidelem, & infide-

P

20 infide-

infidelem, dirimens matrimonium inter illos.
P. Patr. Sporer de Matr. n. 115.

§. II.

21 *Causa efficiens* hujus impedimenti, alia est remota, alia proxima.

Remota est mos, ac consuetudo antiquissima populi Christiani, vim legis obtinens; nullo enim alio certo jure cultus disparitas dirimit matrimonium. Non naturali: quia ex natura rei non repugnat fini matrimonii, qui est generatio proles, mutua cohabitatio, & debiti redditio; & certe alioquin Joseph non contraxisset matrimonium cum filia Putipharis, Moyses cum filia Jetro, Esther cum Assuero gentili. Non Divino positivo: quia etsi hoc jure per se loquendo prohibitum sit matrimonium Christianorum cum gentilibus 2. ad Corinth. 6. ibi: *nolite jugum ducere cum infidelibus*: non tamen extat ullum jus Divinum, quod irritatur tale matrimonium, praesertim in nova lege, in qua Christus nulla dedit praecipua morum, sed solum fidei, & Sacramentorum. Nec denique jure scripto Ecclesiastico: quia textus Juris Canonici, qui hac de re agunt, simili ratione non continent irritationem matrimonii, sed praesertim prohibitionem. c. 10. 15. & 16. *causa* 28. q. 1. ubi eodem modo prohibetur matrimonium cum haereticis, quod tamen valet. Sylvester V. *matrimonium*. 10. dist. 3. Covarr. 4. *Decretal.* p. 2. c. 6. §. 11. n. 1.

22 *Causa efficiens proxima* hujus impedimenti est ipsa cultus, seu religionis disparitas, ex qua inhabilitas ad matrimonium inter dispares oritur.

§. III.

23 *Subiectum* hujus impedimenti sunt cultu dispares, fideles nimirum, & infideles, quos inhabilitat ad matrimonium in vicem contrahendum; idque propter varia incommoda & miserabiles exitus, quos cohabitatio personarum in fide dissidentium ut plurimum producere solet.

Planè nomine infidelium hoc loco veniunt, qui sunt proprie tales, id est, ii, qui extra Ecclesiam degunt, totaque religione à Christianis dissentiunt, ut Turcae, Judaei, & Pagani; non item Haeretici, ut qui per Baptismum Ecclesiae gremio inserti sunt, cum his enim Catholicis saltem valide, quamvis illicite, matrimonia celebrant per e. *decretum*. 14. de Haeret. in 6. ubi matrimonium Catholicum cum haeretico non declaratur irritum, sed solum inducitur poena amissionis dotis. Imò in Germania, ac aliis locis, ubi Haeretici permixti cum Catholicis vivunt, hos cum illis citra noxam mortalem matrimonia pangere docet. Azor. *Inst. moral.* lib. 8. c. 11. q. 5. Sanchez *lib. 4. disp. 72. n. 5.* Bonacin. *de Matr.* q. 3. *punct. 7. num. 2.* Quia tamen matrimonia ejusmodi laqueos conscientis injicere solent, communiter dissuadenda sunt. Pauci vero, ut omnes ex subsecuto matrimonio procreati religione haeretica imbuantur, vel ita ut malculi mariti, filiae vero matris religionem sequantur, sunt contra bonos mores, & gravissimè lædunt conscientiam ejus, qui levitate quadam animi ductus, neglecto ad educationis modo, quem ceu optimum in se ipso hactenus probavit, eum potius eligit, quem velut erroneum toto pectore averlatus est, hæc autem talia, ne quidem nos facere posse, credendum est. l. 15. ff. *de Condit. inst.* Navarr. Layman, Coninck, Less. Tanner. Dicastil. *Peter.* & cum his P. Patr. Sporer de Matr. n. 120.

§. IV.

Formam huic impedimento tribuit totalis religionis diversitas; qualis est inter eos, quorum unus idola colit, alter DEUM verum: unus Messiam venturum sperat, alter venisse credit, unus Machometem, alter Christum profiteatur mundi Salvatorem: sive paucis, quæ est inter baptizatum, & non baptizatum.

§. V.

Effectus hujus impedimenti alius est si di-

si paritas cultus matrimonium antecedit, alius si sequatur.

Si disparitas cultus antecedit, matrimonium subsequens, & multò magis sponsalia dirimit, etque nulla reddit & invalida. Insuper si fidelis defacto cum infideli matrimonium contraxit, à Christiano cætu, & à communione Ecclesie protinus segregandus est. *c. si quis iudaica. 17. causa 28. q. 1.*

16 Illud hic queri potest: an valeant sponsalia inter Catechumenum nondum baptizatum, & Catholicam contracta?

Dixeris, quod non. Catechumenus siquidem, & Catholica adinvicem non possunt validè contrahere matrimonium, ergo: nec validè illud possunt promittere, arg. *l. oratio 16. ff. de Sponsalib.*

Sed, ut affirmem, non una ratione compellor. Inprimis enim cum promissio quoad huiusmodi sponsalia referatur ad tempus, pro quo matrimonium potest subsistere inter Catholicam, & Catechumenum, nempe post susceptum Baptismum, quantum est ex se, & ex objecto, non est de re impossibili per *l. Galus. ff. de Lib. & posthum.* Deinde quia valent sponsalia inter fidelem, & infidelem, sub conditione: *si hic convertatur ad fidem catholicam*, arg. *e. non oportet. 16. causa 28. q. 1. Sylvester V. Matrimon. 9. q. 10. n. 10.* Non est, cur non valeant quoque sponsalia inter Catechumenum, & Catholicam adimplenda per matrimonium, postquam ille fidem per Baptismum susceperit, utpote quæ implicite involvunt conditionem: *si ille Baptismum receperit, ad quem se disponit.* Quia verba quantumcunque generalia restringenda sunt, ut intelligantur de extremis habilibus. *l. ut gradatim. §. 1. ff. de Munerib. & honorib.* Accedit, quòd Concilium Toletanum, & consuetudo Ecclesie, quo matrimonium inter fidelem, & infidelem, cæteroquin iure Divino, & naturali validum, invalidatur, ceu

correctorium, & restrictivum juris Divini, & naturalis, sit strictè interpretandum, nec extendendum ad sponsalia Catechumeni cum Catholica, præsertim cum quoad hæc cessent periculum perversionis, & mala educatio proles, propter quæ inter illos matrimonium prohibetur.

Neque officit, quòd Catechumenus cum Catholica validè matrimonium contrahere non possit: enimvero licet non possit contrahere de præsentì, non tamen sequitur, cum de præsentì nec per sponsalia se posse obligare ad matrimonium futurum pro tempore, quo per susceptum Baptismum ad id habilis reddetur; quemadmodum impubes contrahere potest sponsalia, etsi pro tunc sit inhabilis ad matrimonium. Bart. Mastrius in *4. Sent. disp. 7. q. 1. a. 3. n. 170.*

Si disparitas cultus sequitur matrimonium, 28 refert, an ex duobus conjugibus infidelibus alter ad fidem convertatur, vel ex duobus fidelibus alter labatur in hæresim, aut gentilitatis errorem? Priori casu, si infidelis vel nullò modò, vel non sine blasphemia Divini Nominis, vel perversionis periculo fidei cohabitare velit, ei, qui relinquitur, integrum est, ad secunda vota transire juxta Apostolum *1. ad Corinth. 7. sibi infidelis discedit, discedat: non enim servituti subiectus est frater, aut soror in huiusmodi: & juxta Canonem, in quo dicitur: contumelia Creatoris solvit jus matrimonii circa eum, qui relinquitur.* Posteriori verò casu solùm locus est divortio quoad thorum, ac cohabitationem, & is, qui relinquitur, vivente altero ad secundas nuptias nequit convolare, licet in hoc major appareat contumelia Creatoris: Ratio discriminis est: quia etsi inter infideles matrimonium verum existat, non tamen est ratum: inter fideles autem verum, & ratum existit. *c. quanto. 7. & ibi late Interpp. de Divortis.*

§. VI.

Contraria huic impedimento est dispensatio,

fario, quâ tollitur: cum enim hocce impedimentum non ex jure naturali, vel Divino, sed ex antiquissimo Ecclesiæ usu, ac jure procedat, ideo in eo S. Pontifex dispensare potest, & re ipsa dispensavit Paulus V. quatenus Episcopo Furainensi in Japonia, & Superioribus Societatis in Regno Chinesis ad decennium facultatem in isto impedimento dispensandi concessit, ut habet Bulla ejus data 21. Junii 1616. quæ incipit: *Ut animarum saluti*. Ad hoc tamen, ut licita sit dispensatio, urgentissima causæ requiruntur ob ingens periculum perversionis, & seductionis, cui subijcitur fidelis cum infideli conjunctus. Vincent. de Just. de dispens. matr. lib. 2. c. 15. n. 2.

TITULUS VII.

De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.

Equidem Rubrica solum impedimentum criminis in specie exhibet: quia verò vis seu metus, & raptus crimen præferunt, de his quoque agemus.

Pars I.

De Impedimento criminis,
SUMMARI A.

1. Definitio impedimenti criminis. 2. Quo jure sit constitutum? 3. 8. 9. 10. 11. 12. Ex quo, & quali crimine oriatur? 4. 5. 6. 7. Quos inhabilet ad matrimonium? 13. Hujus impedimenti effectus. 14. An admittant dispensationem?

§. I.

1. *Definitur* impedimentum criminis, quòd sit crimen conjugicidii, vel adulterii, obstans, ne matrimonium inter personas criminosas validè contrahi possit.

§. II.

2. *Causa efficiens* impedimenti criminis est vel remota, vel proxima.

Remota est jus, non naturale, aut Divinum positivum, sed solum Ecclesiasticum, quod habetur in c. de Convers. infidel. c. si quis 5. causa 31. q. 1. c. 1. & seqq. h. t. Sanchez lib. 7. disp. 78. n. 22. & disp. 79. n. 42. Bonacin. de Matr. q. 3. punct. 6. n. 2.

Proxima est crimen, è quo oritur, idque duplex, nempe conjugicidium, & adulterium. Conjugicidium, quo ex duorum conspiratione alterius conjux occiditur, ut postmodum inter se matrimonium contrahant d. c. 1. de Convers. infidel. Adulterium, si est conjunctum vel cum conjugicidio c. 3. & 6. b. t. vel cum matrimonio contracto de presenti, aut cum promissione futuri matrimonii facta, conjuges superflite. c. 2. 4. 5. & 8.

§. III.

Subjectum impedimenti criminis sunt criminosi, quos reddit inhabiles ad matrimonium contrahendum. Ubi

Adverto I. hoc impedimentum non ligat infideles, si tempore infidelitatis crimen adulterii, vel homicidii commisissent, cum tunc Ecclesiæ subjecti non sint, à qua duntaxat impedimentum hoc est inductum, & ideo non tantum ante, sed etiam post conversionem cum complice validè matrimonium contrahere poterunt. Rmus. Maurus Oberascher de Matr. c. 4. §. 9. in fin. Si tamen unus complex esset fidelis, & alter infidelis, fidelis hoc impedimentum contraheret, cum ipse sit Ecclesiæ subjectus. d. c. 1. de Convers. infidel.

Adverto II. quidquid circa impedimentum criminis dispositum est de marito, hoc pari ratione procedere de uxore, & econtra: quippe dispositio, etsi odiosa & pœnalis, facta tamen in uno correlativorum, procedit etiam de altero, quando nulla omnino ratio disparitatis apparet, ut notant DD. in l. fin. C. de ludi. viduis. toll. & Panorm. in c. quia Clerici. n. 7. de Jure patronat. Dissentit Gutierrez de Matr. c. 105. n. 10. qui putat nullum nasci impe-